

TÔN GIÁO Ở NƯỚC NGOÀI

ISLAM GIÁO CHÍNH TRỊ TRONG CUỘC “CÁCH MẠNG MÀU” Ở CÁC NƯỚC TRUNG ĐÔNG VÀ BẮC PHI

NGUYỄN VĂN DŨNG^(*)

1. Vài nét về những sự kiện diễn ra tại Trung Đông và Bắc Phi đầu năm 2011

Vào đầu năm 2011 một làn sóng “cách mạng đường phố” đã bao trùm thế giới Ả-rập mà mở đầu là cuộc “Cách mạng Hoa Nhài” ở Tunisia. Ngày 14 tháng 1 năm 2011, các lực lượng của cuộc “Cách mạng Hoa Nhài” (Jasmine revolution) buộc Tổng thống Zine El Abidine Ben Ali, người nắm quyền ở Tunisia từ năm 1987, phải chạy ra nước ngoài, để lại chính quyền nước này cho các lực lượng đối lập. Tiếp theo đó, ngày 21 tháng 1 năm 2011 hàng nghìn người biểu tình tràn ngập đường phố thủ đô Amman của Jordan (Gioocdani) đòi Thủ tướng nước này, ông Samir Rifai, phải từ chức. Sáng 22 tháng 1 năm 2011 xung đột xảy ra giữa những người thuộc phe đối lập với cảnh sát trên các đường phố thủ đô Alger của Algeria. Trung tâm thủ đô Alger hoàn toàn bị phong tỏa bởi đám đông người biểu tình, cảnh sát sử dụng hơi cay và đạn cao su, thương vong đã xảy ra từ cả hai phía: cảnh sát và người biểu tình. Cần nhắc lại rằng, trước đó khi chế độ của Zine El Abidine Ben Ali ở Tunisia chưa sụp đổ, biểu tình chống chính phủ cũng đã xảy ra tại đất nước Algeria. Ngày 25 tháng 1 năm 2011 sự bất bình của

quần chúng nhân dân bao trùm toàn bộ đất nước Ai Cập, nước lớn nhất trong thế giới Ả-rập. Cuộc xung đột giữa những người biểu tình với cảnh sát ở nhiều thành phố lớn của Ai Cập làm cho hàng trăm người bị chết và bị thương. Tiếp đó ngày 27 tháng 1 năm 2011 các cuộc biểu tình của quần chúng nhân dân đồng loạt nổ ra tại thủ đô Sanaa của Yemen đòi Tổng thống Ali Abdullah Saleh từ chức sau gần 32 năm tại vị. Các cuộc biểu tình ở Yemen được coi là những cuộc biểu tình quy mô lớn đầu tiên theo kiểu “Cách mạng Hoa Nhài” ở Tunisia. 23 triệu dân ở Yemen là những người nghèo nhất thế giới Ả-rập, có ít quyền tự do chính trị với một chính phủ tham nhũng. Hiệu ứng domino của cuộc “cách mạng màu” tiếp tục lan sang Bahrain, Iran, Libya, Syria và một số quốc gia Islam giáo khác ở Trung Đông và Bắc Phi.

Nhưng sự quan tâm của thế giới tập trung trước hết và chủ yếu vào tình hình ở Ai Cập, nơi bắt đầu từ năm 1981 Hosni Mubarak lên nắm chính quyền, thay thế Tổng thống Anwar Sadat, một người theo chủ nghĩa Islam giáo (Islamism) đã bị các phần tử đối lập ám sát trước đó. Tại

^{*}. TS., Viện Nghiên cứu Tôn giáo

sao vậy? Thứ nhất, đây là nước đông dân nhất trong khu vực, chiếm gần 1/4 tổng dân số của thế giới Ả-rập. Trong tổng số hơn 80 triệu dân, có tới 22 triệu người sống ở vùng ngoại vi “Đại Cairo” (Greater Cairo). Thứ hai, Ai Cập nằm ở vị trí chiến lược độc nhất vô nhị - kênh đào Suez chạy dọc theo lãnh thổ của nước này. Đây là một trong những tuyến giao thông biển lớn nhất của thế giới nối Hồng Hải với Địa Trung Hải. Ai Cập lại nằm sát Israel và lập trường của nước này trong suốt quá trình tồn tại của Nhà nước Do Thái quyết định tình trạng chiến tranh hay hoà bình ở Trung Đông. Chính đất nước Ai Cập đã phải hứng chịu hậu quả nặng nề nhất của các cuộc chiến tranh Ả-rập - Israel trong những năm 1967 và 1973. Việc các tổng thống Ai Cập Sadat và Mubarak tiến hành chính sách hoà bình đối với nước láng giềng Israel đã cho phép bắt đầu quá trình giải quyết vấn đề Trung Đông. Sự thay đổi chính quyền ở đất nước này có thể sẽ làm thay đổi tình hình ở Trung Đông như đã từng xảy ra vào những năm 50 thế kỷ XX sau cuộc cách mạng của các sĩ quan quân đội Ai Cập đứng đầu là Gamal Abdel Nasser. Để tập hợp thanh niên tới trung tâm các thành phố lớn ở Ai Cập tham gia cuộc biểu tình chống Chính phủ của Tổng thống Mubarak, người ta đã tận dụng ưu thế của công nghệ thông tin thời hiện đại, mà cụ thể ở đây là Internet với các trang mạng xã hội Facebook và Twitter. Ngoài ra trang Wikileaks cũng góp phần đáng kể cho cuộc “cách mạng đường phố” này. Báo chí Phương Tây gọi đây là cuộc “*Cách mạng Twitter*” (Twitter Revolution). Cách tập hợp quần chúng ở Ai Cập trong những sự kiện tại Cairo và nhiều thành phố khác làm chúng ta nhớ

lại những sự kiện trước đó tại Tunisia, cũng như các vụ lộn xộn ở Iran vào tháng 6 năm 2009 và ở Kishinev (thủ đô Cộng hoà Moldavia) tháng 4 năm 2009 sau sự thất bại của phe đối lập trong các cuộc bầu cử quốc hội và bầu cử tổng thống ở các nước này.

Ở Tunisia, theo một số nhà phân tích, “Cách mạng Hoa Nhài” thành công có sự đóng góp quan trọng của các mạng xã hội như Facebook, Twitter và cả Wikileaks. Chúng làm cho người dân Tunisia nhận ra rằng, họ có thể liên lạc được với nhau qua các kênh thông tin khác mà Chính phủ nước này không thể kiểm soát được và thế là họ đã sử dụng Facebook, Twitter và dùng YouTube để đăng tải những video clip về các cuộc biểu tình nhằm khích lệ lẫn nhau ở trong nước và đưa tin ra nước ngoài một cách nhanh chóng nhất cho thế giới biết về đời sống và cuộc chiến đấu giành dân chủ và tự do của họ. Cũng qua các trang mạng này người dân Tunisia biết được việc trong suốt mấy chục năm qua Tổng thống Ben Ali đã cố kìm kẹp người dân Tunisia bằng cách cung cấp cho họ những thông tin sai lệch. Nhận xét về vai trò của các mạng xã hội trong các cuộc biểu tình chống chế độ độc tài ở Tunisia và các quốc gia Ả-rập, phóng viên đài Truyền hình Al-Jazeera, ông Ayman Mohyeldin viết: “Sức mạnh của Internet, sức mạnh của truyền thông đã nhân lên cho phép chúng tôi vượt tới số lượng quần chúng vô cùng lớn. Cuối cùng là, nó trở thành một công cụ kết nối cho phong trào này, một công cụ kết nối cho cả nước và có lẽ cho toàn bộ khu vực trong những năm tới”⁽¹⁾.

1. Trích theo: *Sức mạnh Internet trong cách mạng Hoa Nhài*. Báo điện tử Sài Gòn tiếp thị Media, ngày 12.02.2011. www.sgt.com.vn

Ở Ai Cập, thông qua các tài liệu mật được Wikileaks công bố cách đây không lâu cho thấy rằng, trong những năm gần đây Chính phủ Hoa Kỳ, một mặt công khai ủng hộ chế độ của Tổng thống Mubarak, mặt khác lại bí mật đào tạo nhân sự cho cuộc “cách mạng màu” thông qua “Phong trào ngày 6 tháng 4” của thanh niên nước này. Tên gọi của phong trào này xuất phát từ cuộc phản đối của quần chúng nhân dân Ai Cập trong “Ngày phần nộ” do phong trào dân chủ đối lập “Kifaya!” (trong tiếng Ả-rập có nghĩa là “Đủ rồi!”) tổ chức ở nước này ngày 6 tháng 4 năm 2008. Biểu tượng của phong trào được thể hiện bằng hình vẽ một quả dấm màu trắng trên nền đen. Hình tượng này được lấy từ các phong trào thanh niên đã từng tham gia vào những cuộc “cách mạng màu” ở Serbia năm 2000 với tên gọi “Otpor!” (tiếng Serbia là “Giáng trả!”) và ở Gruzia năm 2003 với tên gọi “Kmara!” (tiếng Gruzia là “Đủ rồi!”). Trước ngày 25 tháng 1 năm 2011, “Phong trào ngày 6 tháng 4” thông qua mạng xã hội Facebook với khoảng 87.000 thành viên đã kêu gọi người dân Ai Cập xuống đường đòi những cuộc cải cách chính trị và thay đổi chính quyền. Trong các ngày tiếp theo, những người tham gia biểu tình đã cố gắng chiếm các toà nhà chính phủ ở thủ đô Cairo.

Ngoài “Phong trào ngày 6 tháng 4”, trong các cuộc biểu tình ở Ai Cập, người ta còn thấy xuất hiện một lực lượng quan trọng khác, đó là những người theo chủ nghĩa Islam giáo thuộc một tổ chức chính trị có ảnh hưởng lớn ở nước này, tổ chức “Những anh em Islam giáo” (Muslim Brothers). Ngay từ ngày 19 tháng 1 năm 2011 một trang Web chính

thức bằng tiếng Anh với tên miền Ikhwanweb.com đã thông báo về việc chuẩn bị cho sự kiện 25 tháng 1 năm 2011. Trang Web này viết: “Đã có 37.500 người gia nhập nhóm trên mạng Facebooks với mục đích tham gia “Ngày phần nộ” 25 tháng 1 và con số đang tăng lên”. Tiếp đó Website này thông báo rằng, tổ chức “Những anh em Islam giáo”, trong đó có Ủy viên Ban Chấp hành của tổ chức này là Abd al - Rahman al - Barr sẽ tham gia các cuộc biểu tình và đưa lên Facebook một biểu ngữ với dòng chữ: “Tôi, thành viên của “Những anh em Islam giáo” sẽ tham gia vào các cuộc biểu tình ngày 25 tháng 1”⁽²⁾. Sau khi hai mạng xã hội Facebook và Twitter bị ngắt tại Ai Cập ngày 26 tháng 1 năm 2011, vai trò quan trọng của những người theo chủ nghĩa Islam giáo lại càng tăng mạnh dựa vào những lời truyền giáo của các giáo sĩ thuộc phe đối lập trong các thánh đường ở Cairo. Bạo lực bùng phát mạnh vào ngày 28 tháng 1 năm 2011. Ngay sau khi lễ cầu nguyện ngày thứ sáu kết thúc, hàng chục nghìn người từ các thánh đường đổ ra các đường phố tham gia biểu tình và xung đột với cảnh sát. Tuy nhiên, việc thay đổi chính quyền vẫn chưa thể thực hiện được như những người biểu tình mong muốn. Tổng thống Ai Cập tuyên bố không từ chức theo đòi hỏi của người biểu tình. Thánh đường gần dinh tổng thống trước đó đóng cửa do sự sợ hãi nay trở thành nơi tập trung của các lực lượng đối lập. Ngày 31 tháng 1 năm 2011, những người theo chủ nghĩa Islam giáo tuyên bố không thừa nhận

2. Trích theo: Vladislav Malxev. *Thuyết giáo kêu gọi lên chiến lũy*. [Http:// religion.ng.ru/problem/2011-02-02/6_tumis.html](http://religion.ng.ru/problem/2011-02-02/6_tumis.html)

chính phủ mới ở Ai Cập do Tổng thống Mubarak vừa thành lập nhằm thoả hiệp với phe đối lập. Họ kêu gọi tiếp tục biểu tình cho tới khi nào Tổng thống Mubarak và đảng cầm quyền của ông bị lật đổ.

Tại Jordan, tổ chức “Những anh em Islam giáo” ở nước này cũng tham gia vào các cuộc biểu tình chống Chính phủ. Ngày 16 tháng 1 năm 2011 tại cuộc mít tinh cạnh toà nhà của Quốc hội Jordan mở đầu cho cuộc đấu tranh đường phố ở nước này, lãnh tụ tinh thần của phong trào phản kháng, giáo sĩ Hamman Saeed đã tuyên bố rằng, những người Tunisia lật đổ bạo tàn và bất công sẽ là tấm gương cho tất cả các dân tộc Ả-rập và ông kêu gọi những người Jordan hãy tham gia một mặt trận thống nhất như người Tunisia chống lại chính quyền. Những người tham gia biểu tình đã đồng thanh hô lớn: “Islam giáo là quyết định của chúng ta! Thủ tướng Samir Rifai hãy nghe tiếng nói của quần chúng, đã đến lượt của người!”⁽³⁾.

Ngày 28 tháng 1 năm 2011 tại Teheran, thủ đô Cộng hoà Islam giáo Iran, người lãnh đạo Islam giáo ở nước này là Ahmad Khatami đã tuyên bố trước các tín đồ của mình trong buổi lễ ngày thứ sáu rằng: “Tất cả những cuộc phản kháng ở Ai Cập, Tunisia, Jordan và Yemen đang được cổ vũ bởi Cách mạng Iran. Những nước này đang trải nghiệm những tiếng vang của Cách mạng Iran và trên thực tế là kết quả trực tiếp của cuộc cách mạng này”⁽⁴⁾.

Theo lời của giáo sĩ Ahmad Khatami, Tổng thống bị lật đổ ở Tunisia đã tiến hành một chính sách giống như chính sách của Quốc vương ở Iran trước năm

1979 và vì thế ông ta cũng phải chịu chung số phận với vị Quốc vương này⁽⁵⁾. Vị giáo sĩ này dự đoán rằng số phận của Tổng thống Mubarak ở Ai Cập cũng sẽ như vậy. Giáo sĩ Ahmad Khatami tuyên bố: “Kỉ nguyên của những nhà độc tài Ả-rập, tay sai của Phương Tây đang lùi vào dĩ vãng” và “một trang sử mới đang được những cuộc biểu tình của quần chúng mở ra với khẩu hiệu “Allahu akbar!” Tôi xin tuyên bố với tất cả những ai còn chưa nhìn thấy hiện thực rằng: sự lãnh đạo của Islam giáo sẽ là nền tảng chính trị của một Trung Đông mới dựa trên những nguyên tắc của nền dân chủ Islam giáo”⁽⁶⁾. Ngày 31 tháng 1 năm 2011, Thủ tướng Israel Benjamin Netanyahu dự báo: “Những gì đã xảy ra ở Iran có thể lặp lại ở Ai Cập”⁽⁷⁾.

Đúng như lời dự báo trên của Benjamin Netanyahu, sau nhiều lần tuyên bố không từ chức và những nỗ lực thành lập chính phủ mới không thành, cuối cùng dưới áp lực mạnh mẽ của các cuộc biểu tình của quần chúng nhân dân và áp lực quốc tế, đặc biệt là của các nước Phương Tây, đứng đầu là Hoa Kỳ, ngày 11 tháng 2 năm 2011 Tổng thống Ai Cập Mubarak đã chính thức từ chức, để lại quyền lãnh đạo đất nước hơn 80 triệu dân này cho quân đội. Người ta ước tính rằng để gây áp lực buộc Mubarak từ chức, trong ngày 11 tháng 2 năm 2011 đã có ít nhất hơn 1 triệu người Ai Cập đổ ra các đường phố trên khắp đất nước. Báo

3, 4. Trích theo: Vladislav Malxev. *Thuyết giáo kêu gọi lên chiến lũy*. Website đã dẫn.

5. Xem thêm: Nguyễn Văn Dũng. *Vài nét về Cách mạng Islam giáo và Cộng hoà Islam giáo Iran*. Tạp chí *Nghiên cứu Tôn giáo*, số 4-2009, tr.46-49.

6, 7. Trích theo: Vladislav Malxev. *Thuyết giáo kêu gọi lên chiến lũy*. Website đã dẫn.

chỉ gọi đây là cuộc “cuốn gói ra đi” của vị Pharaông Ai Cập cuối cùng, vị Pharaông thời hiện đại của đất nước kim tự tháp.

Sự “cuốn gói ra đi” của Mubarak làm cho đại bộ phận dân chúng Ai Cập vui sướng. Họ hân hoan chào đón sự kiện này. Ông Mohamed El Baradei, nhà lãnh đạo của phe đối lập ở Ai Cập nói: “Đây là ngày vĩ đại nhất trong cuộc đời tôi. Bạn không thể tưởng tượng được mức độ sung sướng và hạnh phúc của tất cả người dân Ai Cập khi họ giành được tự do”⁽⁸⁾. Còn ông Ayman Nour, đối thủ của ông Mubarak trong cuộc bầu cử tổng thống năm 2005, thì miêu tả ngày 11 tháng 3 năm 2011 là ngày vĩ đại trong lịch sử Ai Cập. Ông nói: “Đất nước này đã được sinh ra một lần nữa...và đây là một Ai Cập mới”⁽⁹⁾. Không chỉ người dân Ai Cập, người dân nhiều nước Trung Đông và Bắc Phi cũng hồ hởi đón nhận tin này. Và hiệu ứng domino của cuộc cách mạng đường phố đã xảy ra. Tiếp tục phong trào được khởi xướng từ những ngày cuối tháng 1 năm 2011, từ tối ngày 11 đến sáng 12 tháng 2 năm 2011 hàng nghìn thanh niên Yemen đã đổ ra các đường phố tại thủ đô Sanaa đòi Tổng thống Ali Abdallah Saleh từ chức. Tối ngày 13 tháng 2 năm 2011 hàng chục nghìn người thuộc phe đối lập đã tổ chức các cuộc mít tinh, biểu tình chống chính phủ và những cuộc phản kháng như vậy kéo dài đến tận những ngày đầu tháng 4 năm 2011 và ngày càng diễn ra ác liệt, xem ra chưa có hồi kết.

Tại Algeria, để tiếp tục cuộc xung đột của phe đối lập với cảnh sát tại thủ đô Alger ngày 22 tháng 1 năm 2011, bất chấp lệnh cấm tụ tập của chính quyền nước này, ngày 12 tháng 2 năm 2011 khoảng 2

nghìn người đã xuống đường biểu tình đòi “thay đổi chế độ”. Tại Iran, ngày 14 tháng 2 năm 2011 hàng nghìn người biểu tình đã đổ về quảng trường Azadi (Tự do) phản đối Chính phủ của Tổng thống Mahmoud Ahmadinejad. Trước đó, khi “cách mạng” nổ ra ở Tunisia và Ai Cập, người dân Iran xuống đường ủng hộ những người biểu tình ở hai nước này, nhưng khi tổng thống của hai nước Tunisia và Ai Cập bị lật đổ họ quay sang chống Chính phủ của Tổng thống Mahmoud Ahmadinejad. Cuộc “Cách mạng Hoa Nhài” đã thực sự truyền động lực từ Tunisia sang Ai Cập, Yemen, Algeria, Jordan, Bahrain, Iran, Libya và một số nước khác trong khu vực này.

Phản ứng của những nhà lãnh đạo các quốc gia trong khu vực Trung Đông và Bắc Phi đối với sự ra đi của Tổng thống Ai Cập Mubarak khá tích cực. Ngay sau sự kiện Ai Cập xảy ra, chính quyền Yemen tuyên bố “tôn trọng nguyện vọng của người dân Ai Cập và tin tưởng vào khả năng lãnh đạo của quân đội nước này để đáp lại khát vọng tự do, dân chủ và an ninh của dân chúng một đất nước anh em”⁽¹⁰⁾. Chính quyền Iran chào đón thành công của cuộc cách mạng Ai Cập ngày 11 tháng 2 năm 2011 và coi đây là ngày đánh dấu sự thất bại của Hoa Kỳ ở Trung Đông. Tổng thống Mahmoud Ahmadinejad trong diễn văn tại lễ kỷ niệm lần thứ 32 Cách mạng Islam giáo Iran (11/2/1979-11/2/2011) đã nhấn mạnh

8, 9. Trích theo: Nguyễn Nhâm. *Tổng thống Ai Cập ra đi: Liệu pháp domino “Cách mạng Hoa Nhài” đang cận kề khu vực?* www. Nhandan.com.vn, ngày 14.02.2011.

10. Trích theo: N. Bảo - Q. Hùng. *Hệ lụy từ cuộc “Cách mạng Hoa Nhài”*. Báo An ninh thế giới, Số 1.034, ngày 16.2.2011, tr.6.

rằng, từ đây người dân trên toàn thế giới sẽ sớm thấy một thế giới không còn chủ nghĩa phục quốc Do Thái, không còn sự thống trị và áp bức. Ông kêu gọi người dân Ai Cập đoàn kết và cảnh giác với ý đồ của Hoa Kỳ, đồng thời khẳng định sự ủng hộ quyền lựa chọn của người dân nước này. Đại giáo sĩ Ali Khamenei của Islam giáo ở Iran cũng lên tiếng ca ngợi cuộc nổi dậy của nhân dân hai nước Tunisia và Ai Cập. Những người lãnh đạo thần quyền và thế quyền ở Iran đều công khai ủng hộ sự kiện tại Ai Cập, coi đây là “sự thức dậy của Islam giáo” và so sánh sự kiện 11 tháng 2 năm 2011 ở Ai Cập với sự kiện 11 tháng 2 năm 1979 của Cách mạng Islam giáo Iran. Các chính phủ Jordan, Irắc, Sudan đều tuyên bố kính trọng ý chí của người dân Ai Cập. Tại Gaza, người phát ngôn của phong trào Hamas, ông Sami Abu Zuhri, tuyên bố rằng, sự ra đi của Mubarak là sự khởi nguồn chiến thắng của Cách mạng Ai Cập. Thủ tướng Thổ Nhĩ Kỳ, ông Erdogan, kêu gọi quân đội Ai Cập nhanh chóng “tổ chức bầu cử tự do và công bằng” để sớm chuyển giao quyền lực cho một chính quyền dân bầu. Đây cũng là một trong số những nhà lãnh đạo ở khu vực này sớm lên tiếng ủng hộ đòi hỏi dân chủ và tự do của người dân Ai Cập.

Nhiều nước khác trong khu vực cũng đã kịp thời thay đổi chính sách kinh tế - chính trị - xã hội nhằm giảm bớt sự bất mãn của quần chúng nhân dân và tránh hiểm họa do hiệu ứng domino của cuộc “Cách mạng Hoa Nhài” đem đến. Tại Saudi Arabia (Arập Xêut) vào tháng 2 năm 2011 đã tuyên bố thành lập đảng chính trị đầu tiên trong lịch sử nước này với tên gọi Đảng dân tộc Islam giáo (Hazb al-Umma al-Islamin). Trước đó

Kuwait đã tiến hành cải tổ chính trị với một quốc hội có nhiều nghị sĩ đối lập. Trong tháng 2 năm 2011 để chuẩn bị kỉ niệm 50 năm ngày tuyên bố độc lập (19.6.1961) chính quyền đã phát cho mỗi người dân một số phiếu mua thực phẩm trị giá 3.600 USD từ số tiền thu được do bán dầu lửa. Tuy vậy, một nhóm thanh niên nước này đã dùng mạng xã hội Twitter để kêu gọi nhân dân nổi dậy đòi thêm các quyền tự do, dân chủ. Trước sức ép của dư luận, Bộ trưởng Bộ Nội vụ Kuwait đã bị sa thải nhằm làm yên lòng dân. Tại Bahrain, cải tổ chính trị bắt đầu từ năm 2002, Hiến pháp mới đã được thông qua với điều khoản cho phép đảng đối lập được hoạt động, phụ nữ Islam giáo được tham gia bầu cử và ứng cử. Tuy vậy, trong những ngày tháng 2 năm 2011 nhiều thanh niên vẫn dùng facebook kêu gọi người dân biểu tình chống chính phủ.

Còn đối với Israel, các nhà lãnh đạo nước này luôn thận trọng trước tình hình xảy ra ở Ai Cập. Như đã nêu ở phần trên, ngay từ khi Mubarak chưa rút khỏi chính trường, Thủ tướng Benjamin Netanyahu đã lo ngại kịch bản Iran năm 1979 sẽ lặp lại ở Ai Cập. Giới phân tích tình hình chính trị thế giới cho rằng, sự ra đi của chính quyền Mubarak ở Ai Cập sẽ đẩy Israel vào một tình thế nguy hiểm nếu phong trào “Những anh em Islam giáo” ở Ai Cập giành được chính quyền. Đây là phong trào Islam giáo có quan hệ gần gũi với tổ chức Hamas, một phong trào Islam giáo cấp tiến của người Palestin. Nếu kịch bản này xảy ra, rõ ràng Israel sẽ rơi vào tình thế thêm thù bất bạn. Do vậy, Israel “hi vọng quá trình chuyển tiếp đến dân chủ cho người dân

Ai Cập và các nước láng giềng sẽ diễn ra êm đẹp⁽¹¹⁾ trên cơ sở chính quyền mới ở nước này tôn trọng Hiệp ước hòa bình năm 1979 giữa Ai Cập và Israel.

Còn phản ứng của các nước ngoài thế giới Ả-rập cũng có những biểu cảm khác nhau. Tổng thư kí Liên Hiệp Quốc Ban Ki-moon đánh giá quyết định từ chức của Tổng thống Mubarak “đã đáp ứng nguyện vọng của người dân, còn người biểu tình đã thực thi các quyền của họ theo cách hòa bình, dũng cảm, trật tự⁽¹²⁾”. Tuy nhiên, ông Ban Ki-moon cũng kêu gọi người dân và các lực lượng chính trị ở Ai Cập cần thực hiện một cuộc chuyển đổi quyền lực một cách hòa bình và trật tự. Tổng thống Pháp Nicolas Sarkozy coi quyết định ra đi của ông Mubarak là “dũng cảm và cần thiết” và kêu gọi người dân Ai Cập hãy tiếp tục cuộc hành trình tiến đến tự do. Thủ tướng Đức Angela Merkel cho rằng, việc ra đi của ông Mubarak đánh dấu “bước thay đổi lịch sử” và hi vọng chính phủ mới ở Ai Cập sẽ tiếp tục duy trì hòa bình tại Trung Đông và tôn trọng các thỏa thuận đã được kí kết với Israel. Thủ tướng Anh David Cameron coi sự kiện 11 tháng 2 năm 2011 ở Ai Cập là một cơ hội vô cùng quý giá để có một chính phủ mới có khả năng gắn kết người dân và “có nhiệm vụ phản ánh mong ước của người dân”. Tây Ban Nha kêu gọi những người lãnh đạo mới ở Ai Cập nhanh chóng thực hiện các cuộc cải cách dân chủ - xã hội, còn Ấn Độ lại thúc giục giới quân sự nước này nhanh chóng chuyển giao quyền lực để thiết lập một chính quyền dân sự dân chủ và cởi mở. Thủ tướng Canada Stephen Harper cũng nhấn mạnh rằng, Ai Cập cần phải tiến hành các cuộc bầu cử công bằng, tự do và tôn trọng quyền con người. Tổng thống Nam Phi Jacob Zuma đã ủng hộ

quyết định từ chức của Mubarak vì ông cho rằng, vị tổng thống này của Ai Cập “đã suy nghĩ như một nhà lãnh đạo và đặt quyền lợi của người dân lên trên hết⁽¹³⁾”.

Đối với Nga và Italia, các nhà ngoại giao của hai nước này tỏ ra khá thận trọng khi nói về tình hình Ai Cập. Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Nga Sergei Lavrov nói rằng, ông hi vọng quá trình chuyển giao quyền lực ở Ai Cập sẽ giúp phục hồi sự ổn định ở nước này nói riêng và trong toàn khu vực nói chung. Còn Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Italia Franco Frattini thì chuyển từ lập trường ủng hộ Mubarak trước đó sang ủng hộ cuộc đấu tranh của người dân khi ông cho rằng, sự kiện 11 tháng 2 năm 2011 ở Ai Cập là “bước phát triển quan trọng cho người dân Ai Cập và là khát vọng dân chủ hợp pháp⁽¹⁴⁾”. Đánh giá về những diễn biến chính trị đang diễn ra tại nhiều quốc gia Ả-rập, trong đó có Ai Cập, Phát ngôn viên Tòa Thánh Vatican, Linh mục Lombardi nói rằng, đây là “một cuộc đại cách mạng báo hiệu một khả năng sẽ mang lại mùa xuân cho thế giới Ả-rập⁽¹⁵⁾”.

Đối với Hoa Kỳ, như chúng ta đều biết, từ 30 năm nay, hằng năm nước này viện trợ cho Ai Cập trung bình khoảng 2 tỉ USD để duy trì trật tự Mỹ tại Trung Đông. Khi Mubarak trở thành Tổng thống Ai Cập năm 1981, ông đã tiếp tục đường lối thân Mỹ và hòa hoãn với Israel của người tiền nhiệm là Tổng

11, 12, 13, 14. Trích theo: Nguyễn Nhâm. *Tổng thống Ai Cập ra đi: Liệu pháp domino “Cách mạng hoa nhài” đang cận kề khu vực?* www.nhandan.com.vn, ngày 14.02.2011.

15. PV. *Quan điểm của phát ngôn viên Tòa Thánh trước tình hình căng thẳng tại các quốc gia Ả-rập: “Đừng sợ đối thoại”*. WHĐ ngày 26.02.2011. <http://hdgmvietnam.org>.

thống Anwar Sadat, đồng thời ngăn chặn sự bành trướng của chủ nghĩa Islam giáo cực đoan. Trong thời gian khủng hoảng ở Ai Cập bắt đầu xảy ra chính giới Mỹ đã có dịp tiếp xúc với Tham mưu trưởng quân đội Ai Cập khi ông này tới Hoa Kỳ tham dự một hội nghị quân sự từ ngày 21 đến ngày 28 tháng 1 năm 2011. Từ lập trường ủng hộ chính quyền của Tổng thống Mubarak, Hoa Kỳ đã quay ngoắt sang ủng hộ những người biểu tình chống chính phủ ở Ai Cập. Ngày 27 tháng 1 năm 2011 Tổng thống Hoa Kỳ Barack Obama và Ngoại trưởng nước này Hillary Clinton đã yêu cầu Tổng thống Mubarak không được cản trở những cuộc biểu tình của phe đối lập và phong tỏa người dân Ai Cập tiếp cận các mạng xã hội để phối hợp hành động với nhau, đồng thời tránh sử dụng các biện pháp vũ lực để trấn áp những cuộc biểu tình. Barack Obama đã cảnh báo Mubarak: “Ông có thể thấy những thất vọng dồn nén này đang được phô bày trên đường phố... Tôi nghĩ việc cho dân chúng một cơ chế để bộc lộ những bất bình chính đáng là rất quan trọng”⁽¹⁶⁾. Tiếp đó, Barack Obama lên truyền hình đòi Mubarak phải ra đi ngay lập tức. Phát ngôn viên của Nhà Trắng cũng lên tiếng đòi Quốc hội Ai Cập phải có đại diện của các đảng phái đối lập, mà trước hết là đại diện của phong trào “ Những anh em Islam giáo”. Tổng thống Hoa Kỳ tuyên bố rằng, người dân Ai Cập sẽ không chấp nhận bất kì điều gì ngoài “dân chủ thực sự” và rằng, lực lượng vũ trang Ai Cập sẽ phải đảm bảo quá trình chuyển giao quyền lực diễn ra êm ả.

Tổng thống Mubarak đã ra đi, quyền lực giờ đây đang nằm trong tay giới

quân sự Ai Cập với lời hứa hẹn sẽ tổ chức cuộc tuyển cử tự do, dân chủ vào tháng 9 năm 2011. Tiếng vọng Tunisia và Ai Cập đang tiếp tục vang xa trong thế giới Arab nói riêng và thế giới Islam giáo nói chung.

2. Chân dung vị thủ lĩnh của chủ nghĩa Islam giáo trong cuộc “Cách mạng màu” ở các nước Arab

Trong cuộc “cách mạng màu” ở các nước Arab chúng ta thấy nổi lên một nhân vật của chủ nghĩa Islam giáo có ảnh hưởng mạnh mẽ không chỉ ở khu vực Trung Đông mà còn lan tỏa tới cả Phương Tây, đó là giáo sĩ (sheikh) Yusuf al-Qaradawi. Uy tín của vị giáo sĩ này được nhân lên nhiều lần nhờ công nghệ thông tin hiện đại. Các bài thuyết giáo của ông được truyền qua kênh truyền hình vệ tinh Al-Jazeera của Qata với số lượng từ 60 đến 150 triệu người xem ở các nước Arab và được đưa lên một Website nổi tiếng của Islam giáo với tên miền OnIslam.net. Mở đầu cuộc biểu tình ở Ai Cập, Yusuf al-Qaradawi tuyên bố cấm cảnh sát nước này bắn vào những người biểu tình và kêu gọi Tổng thống Mubarak từ chức và điều này chẳng bao lâu sau đã được thực hiện. Khi cuộc “cách mạng” ở Libya nổ ra Yusuf al-Qaradawi cấm binh lính của Chính phủ nước này tuân theo mệnh lệnh của chỉ huy đàn áp phe đối lập và kêu gọi “mỗi người, ai có khả năng thì hãy bắn vào Kaddafi”⁽¹⁷⁾. Ngày 10 tháng 3 năm 2011, vị giáo sĩ này kêu gọi những người đứng đầu các quốc gia Arab công nhận phe đối lập ở Libya là chính quyền hợp pháp và âm hưởng

16. Trích theo: Trần Ngọc Đăng. *Hosni Mubarak: Pharaông Ai Cập cuối cùng*. Báo điện tử Sài Gòn tiếp thị media, ngày 30.01.2011. www.sgt.com.vn

của lời kêu gọi này không kém những lời kêu gọi tương tự của tổng thống các nước Phương Tây.

Cần phải nói ngay rằng, giáo sĩ Yusuf al-Qaradawi không có một chức vụ chính thức nào trong Islam giáo, có chăng chỉ là người đứng đầu Viện Tôn giáo (từ năm 1961) và Khoa Nghiên cứu Islam giáo tại Đại học Qata (từ năm 1973). Sau lưng vị giáo sĩ này người ta gọi ông là Mufti (Giáo chủ) của phong trào “Những anh em Islam giáo”, nhưng về mặt quan phương thì ông không có chức danh này và đã hai lần (vào các năm 1976 và 2004) ông từ chối lời thỉnh cầu đón nhận ông của phong trào này. Thậm chí, về mặt quan phương, giáo sĩ Yusuf al-Qaradawi không ở trong phong trào “Những anh em Islam giáo”. Vào những năm 40 của thế kỉ XX, trong khi theo học tại trường Islam giáo al-Qaradawi đã được dự các buổi giảng của Imam (Giảng sư) Hassan al-Banna, người sáng lập ra phong trào “Những anh em Islam giáo”. Sau một thời gian học tập al-Qaradawi đã thấm nhuần các tư tưởng của Imam Hassan al-Banna và ông đã gia nhập phong trào “Những anh em Islam giáo”, làm việc trực tiếp cùng với vị Imam này. Ngày 12 tháng 2 năm 1949 Imam Hassan al-Banna bị các điệp viên thuộc cơ quan an ninh của Quốc vương Farouk bắn chết, các thành viên của phong trào “Những anh em Islam giáo” cũng bắt đầu bị truy bắt và bản thân giáo sĩ al-Qaradawi cũng bị bắt giam cùng với các thành viên khác của phong trào này vào năm 1949. Đến năm 1954 ông bị chuyển sang giam giữ tại nhà tù quân đội của Gamal Abdel Nasse, người đã lật đổ ngai vàng của Quốc vương Farouk vào năm 1952. Năm 1962,

giáo sĩ al-Qaradawi được trả tự do sau lần bị bắt thứ ba và ông đã chuyển sang Qatar. Cũng cần phải nhắc lại rằng, trước đó, trong những năm 50 thế kỉ XX, trong những lần được trả tự do giáo sĩ al-Qaradawi đã tới các nước láng giềng của Ai Cập để truyền bá tư tưởng của phong trào “Những anh em Islam giáo” theo nhiệm vụ được giao của tổ chức này. Còn các tổ chức Islam giáo mà ông đang lãnh đạo hiện nay bao gồm: Hội đồng Châu Âu về Fatwa và Nghiên cứu (European Council for Fatwa an Research) và Hội đồng Quốc tế các học giả Islam giáo (International Council of Islamic Scholars). Hai tổ chức này được các chi nhánh ở Châu Âu của phong trào “Những anh em Islam giáo” thành lập vào các năm 1997 và 2004.

Theo nhận xét của các chuyên gia chuyên nghiên cứu về Islam giáo, giáo sĩ al-Qaradawi khác với các nhà thần học Islam giáo khác hiện nay ở chỗ ông đi trước họ trong việc tìm kiếm những bí quyết để hiểu được con đường mà Islam giáo cần đi trong thời đại hiện nay, cố gắng làm cho luật pháp Islam giáo thích ứng với những điều kiện hiện đại. Từ rất lâu, trước khi những cuộc cách mạng Arab năm 2011 nổ ra, al-Qaradawi đã đưa ra một cơ sở thần học Islam giáo có sức thuyết phục. Trong cuốn “*Luật Sharia*” xuất bản năm 2009, vị giáo sĩ này viết: “Luật pháp của Islam giáo dạy chúng ta chống lại những tên bạo chúa, bất kì sự áp bức nào của những kẻ thống trị đối với con người đều đáng chê trách và bị cấm và để chống lại chúng cần phải tiến hành thánh chiến... Một trong những

17. Trích theo: Natalia Ivanova. *Quốc vương không vương quốc (caliph Caliphate Without)*. <http://religion.ng.ru/politic/2011-03-16/2halif.html>

hình thức thánh chiến là chiến đấu chống lại cái ác và nạn tham nhũng trong số những tín đồ Islam giáo... Nhà Tiên tri Muhammad đã tán dương sự chiến đấu này và coi nó là hình thức thánh chiến tốt nhất⁽¹⁸⁾.

Các công nghệ thông tin hiện đại như Internet và truyền hình vệ tinh đã giúp giáo sĩ al-Qaradawi truyền bá những tư tưởng của mình tới hàng trăm triệu tín đồ Islam giáo và điều này đã biến ông thành “Giáo chủ toàn cầu” (Global Mufti) như tên gọi một cuốn sách viết về ông do nhà xuất bản “Columbia Press” ở Hoa Kỳ xuất bản năm 2008. Nhưng tính hiện đại của những tư tưởng này đến mức độ nào, chúng ta hãy xem xét chúng qua một số lời kêu gọi (Fatwa) sau đây của vị “Quốc vương không vương quốc”⁽¹⁹⁾ này.

Trong lời kêu gọi các tín đồ Islam giáo ở Cộng hòa tự trị Checheno-Ingushetia thuộc Liên bang Nga ngày 18 tháng 9 năm 2010 vị giáo sĩ này nói rằng, người Chechens hãy từ bỏ vũ khí và tham gia vào việc phục hưng dân tộc và khôi phục lại Tổ quốc của mình, và rằng, con đường bạo lực hoàn toàn không có quan hệ gì với luật Sharia của Islam giáo cũng như với tinh thần của luật này. Tuy nhiên, chúng ta cần nhớ lại rằng, vào thời điểm mà lời kêu gọi này được đưa ra thì các phiến quân Islam giáo ở vùng Kavkaz đã hoàn toàn bị các lực lượng bảo vệ pháp luật ở địa phương với sự chi viện của Trung ương đập tan. Còn trong thời điểm các hoạt động quân sự của các phiến quân Islam giáo ở khu vực này còn đang diễn ra ác liệt nhất thì lời lẽ của al-Qaradawi lại hoàn toàn khác. Trong lời kêu gọi ngày 19 tháng 2 năm 2000, sau đó được đăng lại trên Website

IslamOnline.Net ngày 19 tháng 4 năm 2004, vị giáo sĩ này lại nói rằng, không còn nghi ngờ gì nữa, người Chechens sẽ đấu tranh bảo vệ đất đai, danh dự và tôn giáo của mình và vì vậy họ sẽ tiến hành một trong những hình thức thánh chiến tốt nhất trên con đường của Đức Allah và tin tưởng rằng, Đức Allah Toàn năng sẽ giúp đỡ họ làm cho quân thù phải bỏ chạy, giành chiến thắng và sự thống trị trên đất đai của họ⁽²⁰⁾.

Còn đối với tương lai của Islam giáo ở Châu Âu, vị giáo sĩ này nhìn nhận ra sao? Trong lời kêu gọi của mình đăng trên Website IslamOnline.Net ngày 6 tháng 12 năm 2002 al-Qaradawi viết: “Người ta hỏi nhà Tiên tri Muhammad: “Thành phố nào sẽ bị các tín đồ Islam giáo chiếm đầu tiên - Constatinopole hay Roma? Ngài trả lời: “Constatinopole sẽ bị chiếm đầu tiên”. Năm 1453 Constatinopole đã bị Mehmed, Sultan (Quốc vương) của vương quốc Ottoman chiếm đóng và Ngài đã đi vào lịch sử với tên gọi Mehmed Chiến Thắng. Còn thành phố khác, thành phố Roma, vẫn còn... Islam giáo trở lại Châu Âu như người đi chinh phục và người chiến thắng. Nó đã bị chiếm đánh hai lần, lần đầu từ Andalusia, biên giới phía nam và lần thứ hai từ biên giới phía đông, khi Mehmed

18. Trích theo: Natalia Ivanova. *Quốc vương không vương quốc*. Website đã dẫn.

19. “*Quốc vương không vương quốc*” (phiên âm từ tiếng Nga: Khalif bez xalifata) là tên một cuốn sách của nhà nghiên cứu Islam giáo người Nga Alexander Ignatenko xuất bản năm 1988 đề cập tới những tư tưởng của al-Qaradawi và những nhà hoạt động Islam giáo có cùng quan điểm với ông. Tác giả Natalia Ivanova đã lấy tên gọi này đặt tên cho bài báo của mình đăng trên: <http://religion.ng.ru/politic/2011-03-16/2halif.html>

20. Xem: Natalia Ivanova. *Quốc vương không vương quốc*. Website đã dẫn.

nhiều lần đập cửa Athen⁽²¹⁾. Ở đây, Al-Qaradawi chỉ lặp lại tư tưởng người thầy của mình là Imam al-Banna khi vị Imam này đặt mục đích cho phong trào “Những anh em Islam giáo” khôi phục vương quốc Islam giáo: “Chúng ta cố gắng để làm sao cho lá cờ Islam giáo lại một lần nữa kiêu hãnh tung bay trên những vùng đất đã may mắn trong thời gian nhất định từng là của Islam giáo và là nơi mà giọng nói của Muezzin (giáo sĩ Islam giáo) cất lên ca ngợi Đức Allah. Andalusia, Sicily, Balkans, bờ biển phía nam Italia cũng như các đảo ở Địa Trung Hải là những vùng đất cần phải trả lại cho Islam giáo. Địa Trung Hải và Hồng Hải một lần nữa phải trở thành biển của người Islam giáo như chúng đã từng là của họ... Trách nhiệm của chúng ta là một lần nữa đem lại vinh quang cho đế chế Islam giáo⁽²²⁾. Cụ thể hóa tư tưởng người thầy của mình bằng những phương pháp mới phù hợp với tình hình hiện nay, ngày 24 tháng 1 năm 1999 phát biểu trên đài truyền hình Al-Jazeera, al-Qaradawi nói rằng, chiến đấu không nhất thiết phải dùng kiếm và nếu có thể, theo ý nguyện của Đức Allah, cuộc chiến đấu tiếp theo sẽ bằng thuyết giáo và tư tưởng. “Chúng ta muốn có một đội quân các nhà truyền giáo và các giáo viên thuyết giảng về Islam giáo bằng mọi thứ ngôn ngữ và thổ ngữ⁽²³⁾.”

Imam al-Banna đã từng ca ngợi chế độ Đức Quốc Xã và coi nó là tấm gương cho người Arập. Cũng giống như người thầy của mình, ngày 30 tháng 1 năm 2009 vị “Giáo chủ toàn cầu” này đã phát biểu trên đài truyền hình Al-Jazeera ca ngợi Hitler và đế chế thứ ba ở Đức đã tiêu diệt người Do Thái. Trở về Cairo, thủ đô Ai Cập, ngày 18 tháng 2 năm 2011 tại quảng trường At-Tahrir giáo sĩ Yusuf al-Qaradawi đã có bài thuyết giáo kêu gọi các tín đồ Islam giáo mở cửa biên giới với dải Gaza, chiếm Jerusalem và cùng nhau cầu nguyện tại Thánh đường Al-Aqsa. Đám đông những người biểu tình trên quảng trường At-Tahrir tự gọi mình là những người cách mạng và họ đã gào thét để ủng hộ vị “Giáo chủ toàn cầu” của mình. Vậy Islam giáo chính trị đóng vai trò như thế nào trong các cuộc “cách mạng màu” ở các nước Arập? Phần tiếp theo dưới đây phần nào sẽ làm sáng tỏ câu hỏi này.

(Kì sau đăng tiếp)

21,22,23. Trích theo: Natalia Ivanova. *Quốc vương không vương quốc*. Website đã dẫn.